

A „CSURGÓ IRGALOM.”*

Írta: ZIGÁNY ZOLTÁN.

Vidéky Apollónia, kedves barátom, múlt havi cikkéből csúfolódás szándékával választottam kritikám címéül ezt a berregő frázist, amely az önkéntelen humor csiklandós derűjével aranyozza be a katolikus patronage, a református szeretetvendégség és az izraelita nőegyleti jótékonyág lelkendezéseit. A kérdéses cikk „Szegénygyáság” címe alatt egy csomó izléses és különben jól megérdemelt személyes udvarlással körítve nagyon hézagosan ismerteti meg ez, elberfeldi rendszernek egyik adminisztratív funkcióját. E mellett azonban – és ebben van a cikknek káros tendenciája – bizonyos részvét-gerjesztő érzélességgel propagálja a mi köreinkben a gyakorlati jótékonyági tevékenykedet.

Külön kell foglalkoznunk a konkrét javaslatokkal és a tendenciával.

Legelőször is meg kell korigálnunk a cikknek azt a hibás alap gondolatát, mintha „a szociális kérdés legégetőbb pontja a szegényügy” volna. Merőben téves beállítás; a szegénység szükségszerű következménye a mai individualista gazdasági rendnek és nem lehet a szegényügyet izoláltan megoldani. Nem önálló baj ez, amely égetőbb, fontosabb, vagy sürgősebb lehetne, avagy egymagában, külön „pont” gyanánt csak fel is merülhetne. Meg kell továbbá állapítanunk azt is, hogy a szegénység nem szükségképeni következménye az ember társas életének, hanem csupán a mai szervezetlen kereseti rendnek és az osztály-uralomnak a produktuma, ennek az uralmi rendszernek a működése fejleszti, ennek intézményei tartják fenn. Nincs egy falat kenyér az asztalunkon, nincs egy darab ruhánk, könyvünk, bútorunk, egy szóval nincs semmink, aminek létrejöttéhez az ínséges munkabéreknek, a túlmunkának, a női és a gyermeki munkának kiuzsorázása, az adózás igazságtalanságai és gazdasági életünknek más szennyes bűnei oda ne tapadnának!... Nos! és amikor a mi társadalmunk a maga nagyméretű életének minden érverésével, minden mozdulatával percről percre szünet nélkül, automatikusan ontja magából a tömeg-nyomornak milliányi okát és alkalmát: akkor elibénk állanak a jólelkű humanisták, a kegyes jótékonyág angyalai és „csurgó irgalomba” mártott tollal biztatnak arra, hogy „amíg a Rockefellerek millióikat közcélokra nem adják, addig fillérekkel működünk, mert, így folytatják a buzdítást: „...kezeink alatt tűnni fog a nyomor, tisztulni a levegő, szépülni a város, virulni az élet, teremni az éltető egyenlőség”.

* Annál a határozott iránynál fogva, amely lapunkat a „jótékonykodás” minden fajtája elleni harcossá avatja, természetes, hogy fenti cikk teljesen fedi álláspontunkat. Nem tér el azonban tisztelt munkatársunk, Vidéky Apollónia cikke sem annyira a felfogástól, mintahogy Zigány Zoltánnak rémlett. Helyszűke miatt álláspontunk pontos meghatározását a jövő számra tartjuk fenn. Szerk.

Az egész világot átölelő hatalmas intézmények s az élet-halál bizonyosságával működő törvényszerűségek rontják, pusztítják az emberek millióit úgy, hogy múlhatatlanul szegényekké, betegekkel és tudatlanokká kell lenniük, és minket arra biztatnak, hogy az önkéntes jótékonyság apró és száraz morzsáival igyekezzünk ezt a bajt enyhíteni egy darabig, csak addig, amíg a Rockefellerek közcélokra adják a millióikat.

Hej ! de könnyű és mulatságos foglalkozás is volna az a szociális-politika, hogyha a szegényügyet a jótékonysággal lehetne orvosolni, avagy csak apasztani is. Elég volna akkor a jó embereket „csurgó irtalomba” mártott izzó tollakkal megpuhítani, hogy „... tűnjék a nyomor ... és teremjen az éltető egyenlőség”. Csakhogy fájdalom! az a „csurgó irtalom” erre még sehol és soha nem mutatkozott elegendőnek, sőt nyilvánvalóan meg lehet állapítani, hogy nem is tehet elegendő. Nem is szólva arról, hogy talán inkább „csöpögő”, semmint „csurgó” irtalomról beszélhetünk: még az ellenkező eset bekövetkezése után is világosan látnunk kell azt, hogy amint nem az emberek gonosz-sága hozta létre a tömeg-nyomort, úgy nem is az emberek jósága szüntetheti meg azt.

Különben maga a jótékonyság még a mai gazdasági rend keretében lehetséges szegényügyi reformok között is annyira másodrendű, idejét múlta, meddő probléma, hogy azt, ennek a folyóiratnak progresszív felfogású olvasó közönsége előtt propagálni valóságos anachronizmus. Különösen hatástalannak kell fartanunk a jótékonyságot épen minálunk, ahol a szegényügyi törvénykezésnek és közigazgatásnak teljes hiánya mellett még valami óriási méretű jótékonykodás is csak sárba dobott pénz és fáradtság volna. Csak röviden mutathatók reá a munkabértörvényre, amelynek tanúságtétele igazolja elállítasomat. Hogyha t. i. valami csodás véletlen folytán a „csurgó irtalom” olyan állandó és bő forrássá válnék, hogy minden munkanélküliség, minden betegség, minden sok gyerek, rossz lakás és a többi tömérdek másféle nyomorúság megkapná a maga kielégítő jótékonyságait ez az állapot – ha egyáltalában lehetséges volna – lejjebb szállítaná a munkabéreket, mert csökkentené a munkás által megszerzendő létminimumot.

Röviden szólva tehát, a jótékonysági propaganda nemcsak hogy megbízhatatlan nagy feladatra biztat bennünket, hanem azonfelül meddő és célszerűtlen voltának bizonyítéka az, hogy soha sem lehetséges teljes sikere esetében is csak bizonyos teher-áthárítást tudna nyújtani; t. i. egyfelől a profitért megnyúznák a munkást, kizsárolnák feleségét és gyermekeit: másfelől pedig a rajongó altruisták gyógyítatnák betegségét, enyhítenék éhségét stb.

Nagyjában ez a jelentősége és az értéke a jótékonykodásnak, amelyhez az önkéntes és ideiglenes szegény-gyámokat ajánlja a szóbanforgó cikk érdemes írója. Azt el kell ismernünk, hogy a szegény-felügyelők, de nem a fiatal leányok nevelési célzatával és ideiglenes kötelezettségével, hanem tisztos korú, tapasztalt egyének állandó bevonásával, nagyon jól beváltak az elberfeldi rendszerben mindenütt, ahol elegendő munkásvédelem, szociálpolitikai közintézmények és szegényügyi rendtartás keretében lehetett őket alkalmazni. A mi viszonyaink között azonban olyan formán járnának szegényeink a gyámjaik-

kal, mint az éhes ember azzal a jó szakácsnéval, akinek üres a kamarája.

Hátra volna még, hogy a cikk tendenciájával foglalkozzam és én mélyen sajnálom, hogy ezt is el kell ítélnem. Nem tarthatom ugyanis helyesnek azt, hogy a feministáknak és a nőtisztviselőknak a lapjában ilyen lelki narkózis történhessék. Ahelyett, hogy világosan reámutassunk a szegénység valódi okára; ahelyett, hogy megjelöljük az orvoslásnak egyedüli helyes útját; ahelyett hogy ennek irányvonalába állítanék be törekvéseinket! azt hiszem, önmagunk elleni véték mindezek helyett azt ajánlani, hogy vállaljuk fel mi is azt az évszázados. jótékonysági pepecselést, amelynek meddőségét oly fényesen igazolta immár hosszú haszontalan múltja és elkerülhetetlen haldoklása.

Ebben a mi progresszív társaságunkban nem lehet helye másnak, mint az emberjogok korlátlan kiterjesztése utáni egyetemes törekvéseknek. Sem magunknak, sem másnak ne követeljünk kegyeket, kedvezményeket, jótéteményeket stb. Minden foglalkozás úgy tartson el nőt és férfit egyaránt, hogy munkanélkülisége, betegsége, vagy bármi más nyomorúsága esetében se kelljen egyesek kényorületére szorulnia. Mindezt pedig gazdasági és politikai reformokkal és intézményekkel akarjuk elérni és biztosítani: erre kell nekünk minden erőnk, minden időnk!

A jótékonyság kegyeskedését pedig csak engedjük át a katolikus patronage hölgyeinek, mert bizony az ő hivatásuk az, hogy ám próbálják valamennyire jótánni, vagy legalább levezekelni azokat az égbekiáltó igazságtalanságokat és megrendítő szenvedéseket, amelyeket a keresztény emberszeretet alapján kifejlődött gazdasági és állami rend reánk harmatozott. A diadalmas világnézet adjon nekik ehhez erőt, vagy legalább narkotizálja lelkiismeretüket, hogy elhíhessék kötelességeik teljesítését. Vidéky Apollónia pedig lazítsa őket a Rockefellerek milliói ellen ... a közelebb eső millióknak azonban hagyjon békét kedves Barátom, ezeket a patronage úgy sem fogja megtámadni soha. Az igaz, hogy hiába is támadná!

Hanem a Bebeleket ne bántsa senki a lángoló beszédekért és különösen ne olyankor, amikor a szegénység kúrálásáról van szó. Mert azokban a lángoló beszédekben, meg aztán a pontosan kidolgozott politikai és gazdasági programokban ott van mindaz, ami egykor majd feleslegedé teszi a patronageokat is, meg a szegénygyámokat is; ami a tömegnyomort meg fogja szüntetni, az egyéni bajokat pedig közintézményekkel fogja orvosolhatni.

És én azt hiszem, hogy ez a mi kis társaságunk ezzel a folyóirattal inkább e lángoló beszédek, semmint a patronageok irányában akar haladni. A patronageok ám hadd foltozgassák a múltat, mi pedig csak építsük a jövőt.